

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA ARCHITEKTURY

FACULTY OF ARCHITECTURE

ÚSTAV EXPERIMENTÁLNÍ TVORBY

DEPARTMENT OF EXPERIMENTAL DESIGN

ARCHITEKTURA A UMĚNÍ

ARCHITECTURE AND ART

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

BACHELOR'S THESIS

AUTOR PRÁCE

AUTHOR

Zuzana Šutvajová

VEDOUCÍ PRÁCE

SUPERVISOR

Ing. arch. Radek Toman, Ph.D.

BRNO 2019

Zadání bakalářské práce

Číslo práce: FA-BAK0056/2018
Ústav: Ústav experimentální tvorby
Studentka: **Zuzana Šutvajová**
Studijní program: Architektura a urbanismus
Studijní obor: Architektura
Vedoucí práce: **Ing. arch. Radek Toman, Ph.D.**
Akademický rok: 2018/19

Název bakalářské práce:

Architektura a umění

Zadání bakalářské práce:

Cílem je studie novostavby Městské galerie Litomyšl. Prostřednictvím návrhu budovy budeme hledat odpovědi na otázky: Kde má být umístěna a jak má vypadat budova Městské galerie? Jaké je její vhodné prostorově–provozní řešení? Jaká je úloha Městské galerie, jakožto významné instituce, v urbánním prostředí maloměsta? Jak má fungovat výstavní prostor v 21. století? Jaký je vztah umění a architektury?

Úkolem studentů bude zanalyzovat a detailně poznat město Litomyšl a jeho urbanistickou strukturu. Na základě analýz vybrat vhodnou parcelu ve vlastnictví města a na ni následně navrhnout budovu Městské galerie.

Jedná se o návrh novostavby v rámci (anebo v blízkosti) městské památkové rezervace a v bezprostřední blízkosti památky UNESCO. Studenti budou vstupovat do prostoru, který ať už v dávné minulosti, anebo v posledních letech formovali ti nejvýznamnější architekti a umělci české scény: Giovanni Battista Alliprandi, František Maxmilián Kaňka, Giovanni Battista Aostalli, Josef Pleskot, Olbram Zoubek, Josef Váchal, Marek Jan Štěpán, Zdeňka Vydrová, Aleš Burian a Gustav Křivinka, Zdeněk Fránek, Václav Cigler a mnoho dalších. Na jejich práci budou studenti navazovat.

Rozsah grafických prací:

– I. portfolio

úvodní údaje

teoretické východisko

místo a kontext

architektonická zpráva

základní analýza a údaje charakterizující místo, zdůvodnění cílů návrhu, popis situačních vazeb, popis stávajících poměrů, limity využití, architektonická a technická koncepce navrhované architektury, idea návrhu, ekonomické zhodnocení návrhu.

výkresová dokumentace

urbanistická koncepce širšího území, analýza, dopravní a krajinářské řešení v měřítku 1:1000/1:2000
situace a půdorysy všech podlaží dokumentující provozně dispoziční řešení s vyznačením jednotlivých prostor a místností, řezy popisující povahu navrhovaného objektu včetně konstrukcí založení stavby a úrovní terénu v měřítku 1:50/1:100/1:200

prostorové zákresy, perspektivy, vizualizace – exteriér i interiér

charakteristický detail části stavby v měřítku 1:20

– II. fyzický model dílčího objektu v měřítku 1:100/1:200, model řezu 1:50/1:100, urbanistický model 1:500

– III. prezentační postery dle uvážení autora. min. 1 Panel B1.

Seznam literatury:

Koleček, I. Vrstvy/Stratigraphie; 2010; Arbor Vitae

Zumthor, P. Promýšlet architekturu; 2013; Archa

Zumthor, P. Atmosféry; 2013; Archa

Pallasmaa, J. Myslící ruka; 2012; Archa

Pallasmaa, J. Oči kůže; 2012; Archa

O'Doherty, B. Uvnitř bílé krychle; 2015; Tranzit.cz

Ishigami, J. Another Scale of Architecture; 2010; Seigensha

Holl, S. Paralaxa; 2003; ERA

Rezek, P. Architektonika a protoarchitektura; 2009; Filosofia

Volf, P. Litomyšl renesanční město moderní architektury; 2014; Město Litomyšl

Skřivánek, M. Litomyšl 1259-2009 město kultury a vzdělávání; 2016; Město Litomyšl

Termín zadání bakalářské práce: 11.2.2019

Termín odevzdání bakalářské práce: 6.5.2019

Bakalářská práce se odevzdává v rozsahu stanoveném vedoucím práce; současně se odevzdává 1 výstavní panel formátu B1 a bakalářská práce v elektronické podobě.

Zuzana Šutvajová
student(ka)

Ing. arch. Radek Toman, Ph.D.
vedoucí práce

B.Arch. Martin Kaftan, MSc, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Brně dne 11.2.2019

Ing.arch. MArch Jan Kristek, Ph.D.
děkan

Anotácia

Práca sa zaoberá návrhom novej budovy mestskej Galérie v Litomyšli. Návrh sa odvíja od urbanistických súvislostí a rozsiahlych analýz, z ktorých som si vybrala vhodné miesto pre galériu- pozemok pri Ľudovom dome. Je to totiž priestor, kde sa spája historické centrum s bývaním, obchodmi a rekreáciou. Snažila som sa dostať galériu medzi bežných ľudí a vyťahujem ju zo zaužívaných stereotypov formálnej budovy ako monumentu v samom srdci mesta. Usádzam ju naopak na rozhranie obytnej štvrte, kde sa hlavne domáci ľudia nachádzajú omnoho častejšie.

Čestné prehlásenie:

Prehlasujem, že som bakalársku prácu na tému „Architektura a umění“ vypracovala samostatne.

V Brne, dňa 6.5.2019

PodĎakovanie: Ďakujem môjmu vedúcemu práce Ing. arch. Radkovi Tomanovi, Ph.D. a MgA. Ing. arch. Vojtěchovi Jemelkovi za príkladné vedenie bakalárskeho projektu, veľa užitočných konzultácií a inšpirácií. Taktiež doc. Ing. Monike Petříčkové a prof. Ing. Josefovi Chybíkovi CSc za technické rady a ochotu poradiť.

Vymedzenie cieľa:

Galériu chápem ako dom umenia, miesto kam človek ide ak umenie priamo vyhľadáva a nájde tam vždy tie najhodnotnejšie kúsky. Umenie a ľudia majú zvláštny vzťah. Pre človeka totiž predstavuje niečo výnimočné a krásne, no zároveň ho odsúva na bok záujmu a neberie ho ako súčasť obyčajného života. Umenie je „niečo viac“, príliš formálne, pre niektorých možno až snobstvo či prežitok. Niektoré umenie sa tomu snaží oponovať. Vyhľadáva iné priestory na svoj prejav, v uliciach každodenného života však naopak môže stratiť svoju výnimočnosť a stať sa komerčným a lacným. Ja si nemyslím, že umenie ulice je nekvalitné či horšie ako diela v galérii, rovnako keby zavesili na ulicu dielo hoc aj Van Gogha, pravdepodobne si ho ani nevšimnem. Výraz umenia totiž záleží na mieste, pre ktoré je určené. Bežné umenie, čo míňame každý deň v meste musí zaujať na prvý pohľad, pokiaľ však za umením ideme cielene, očakávame od neho zážitok. Preto treba dobre chápať kontext diela a nepodceňovať funkciu galérie, pretože niektoré diela by v inom prostredí úplne zanikli. Mesto Litomyšl je význačné okrem iného aj tým, že je v uliciach prítomné umenie takmer na každom kroku. Do galérie sa teda sústredia len tie najlepšie diela, ktoré však netreba nad ľudí povyšovať, ale dostať ich do každodenného života. Spraviť galériu obrazom mesta a súčasťou životného štýlu ľudí. Chcela by som otvoriť galériu širokej verejnosti a najviac práve obyvateľom Litomyšle.

Urbanistické súvislosti:

V meste je veľa umenia, samé je už v istom zmysle galériou. Tie diela, ktoré si pýtajú iné prostredie ako ulice a fasády, patria do galérie. Aby bola súčasťou mesta, musí byť mesto súčasťou galérie. Aby do galérie chodilo viac domácich, najlepším spôsobom je dať im ju rovno pod nos. Poloha môjho návrhu galérie predstavuje miesto kde prechádza väčšina každodenných občanov, nachádza sa pri významnom orientačnom bode- Ľudovom dome. Je to blízko supermarketov, autobusovej stanice, historického centra, práce, Masarykovej štvrti... galéria sa tak môže stať prirodzenou organickou súčasťou Litomyšle a priblížiť tak umenie k ľuďom ešte viac. Toto rozhranie funkcií a blízkosť obytnej štvrte vnímam ako veľký atribút.

Historické súvislosti

Na aktuálnom pozemku banky sa predtým nachádzali rodinné domy. V mieste dnešného Albertu bol náves s názvom Bělidla. V roku 1922 vznikol Lidový dům, neskôr banka a nakoniec Albert. V súčasnosti je priestor nedefinovaný, ťažko uchopiteľný a nevyvážený. Priestory znehodnotila aj štvorprúdová cesta, ktorú postavili priamo za Ľudový dom a tak zničili jeho hlavný vstup s monumentálnych schodiskom. 4 prúdová cesta vytvára okrem toho na mieste hluk a tak znehodnocuje inak perspektívne územie mesta. Veľkolepá budova Smetanovho domu vznikla v rokoch 1903–1905. Lidový dům potom vznikol nižšie rieky v roku 1922 ako naväzujúca secesná stavba s prvkami elektizmu a novorenesancie od Václava Šilhavého. Vidíme ai priamu urbanistickú náväznosť týchto dvoch domov, oba predstavujú kultúrne dominanty v páse zelene, predelujúcej historické centrum od obytných štvrtí. Tento zelený pás vnímam aj ako dôležitý prvok pri zónovaní mesta, ktoré má podľa mňa silnú optickú linearitu a pásové delenie.

Dochádzkové vzdialenosti

Pozemok sa nachádza v dochádzkovej vzdialenosti od všetkým významných bodov, od väčšiny sa nachádza 5 minút chôdze. Dochádzkové vzdialenosti k najbližším dôležitým bodom pre občanov:

Smetanovo námestie – 180 m

Kino sokol – 140 m

Autobusová stanica – 250 m

Parkovisko Albert – 110 m

Parkovisko Billa+AS – 190 m

Okolie parcely nie je veľmi utešené. Samotný Ľudový Dom je síce pekná secesná budova ale oproti je urbanisticky nezmyselne postavená banka a chrbát rádoby parku tvorí zadná nevábna fasáda Albertu. Celé to je doplnené o Litomyšlskú „dialnicu“.

V budúcnosti po vystavaní diaľnice D35 by sa mala štruktúra štvorprúdovej cesty zmeniť, čo by výrazne napomohlo ďalšiemu zhodnotňovaniu tohto územia.

Koncept:

Urbanistický a hmotový koncept :

Galéria napojená na Lidový dům pôsobí ako hluková a vizuálna bariéra štvorprúdovej cesty a vytvára tak hodnotnejšie urbanistické plochy. Vystrčená hmota delí priestor na neformálne verejné priestranstvo s prístupom do kaviarne a plochu pre reprezentačné účely a oficiálne udalosti. Masívny objem, ktorý by pôsobil príliš vyzývavo a nerešpektoval by budovu secesného Ľudového domu prispôsobujem merítku mesta, delením na menšie objemy. Celý areál bude priechodný, bude organickou súčasťou mesta, aby ľudia okolo umenia “chodili”. Svetlíky na strechách prinášajú prirodzené osvetlenie do expozícií.

Koncept dispozícií a programu galérie

ZA ZUBENIE

Mesto Litomyšl vnímam ako usporiadané historické mesto, kde všetko na seba nadväzuje, staré sa dopĺňa novým, diery sa vypĺňajú, mesto je do seba “zazubené”. Galéria by mala taktiež zapadnúť, byť jeho súčasťou. Napájam ju na bočnú fasádu Ľudového Domu, objem galérie

delím na menšie celky aby merítkom rešpektovala secesnú stavbu a výraz mesta. Objemy a dispozície objektu teda vychádzajú z princípu zazubenia, zapadnutia.

LINEARITA

Mesto funguje ako spleť uličiek, podchodov, pasáží, kolonád... má pre mňa silný líniový charakter. Všetko sa odvíja od hlavného pozdĺžneho námestia, ktoré kopíruje tvar línie rieky. Tieto línie mi prídu ako silný mrazotvorný prvok, ktorý premietam aj do svojho návrhu v podobe chodby ako hlavného orientačného a vedúceho bodu (paralela s Litomyšľským námestím).

Program

Galéria v sebe okrem viac ako 700m² výstavnej plochy obsahuje zázemie pre kurátorov, bádateľov, depozitár s plochou 150 m², priestory pre reštaurátorov a administratívu galérie. Pre verejnosť sú tu prístupné okrem výstavných priestorov, aj dielňa slúžiaca na rôzne workshopy, kaviareň, a prístup k sálu LD, v ktorom sa môžu konať rôzne akcie.

Architektonické riešenie

LOGIKA PREHLIADKY: "Z CHODBY"

Celá galéria sa odvíja od dlhej chodby, ktorá sa tiahne už aj celým objektom Ľudového domu, takže na ňu nadväzujem. Na túto chodbu sa viaže všetko dôležité čo galéria ponúka. Začína sa átrium, pokračuje do výstavného priestoru na prvom podlaží, hore preskleným schodiskom do ďalších výstavných priestorov. Presklenené kocky slúžia v dispozícii ako medzipriestory medzi výstavnými sálami. Je to miesto zrkovitého odpočinku a odreagovania sa.

Budova má štyri poschodia. V podzemnom podlaží sa nachádza depozitár a zázemie reštaurátorov. Nemá to od výstavných plôch nikdy ďaleko, pretože všetky podlažia sú odtiaľto prepojené veľkým nákladným výťahom. V prvom podlaží sa už nachádza priestor pre návštevníkov a začínajú sa výstavné priestory v podobe chodby a prvého výstavného sálu, určeného primárne na premenlivé expozície je schodiskom priamo napojený na malú audiovizuálnu miestnosť, ktorá sa dá využiť v prípade takýchto umeleckých inštalácií či na iné kurátorské zámery. Priestory betónovej stavby sú omietnuté bielou štukovou omietkou, jednako pre menšie rušenie vnímania umeleckých diel a za druhé pre jednoduché premeny kurátorských výstav. Na tomto podlaží ešte z átria prepájam galériu s chodbou (cca 3,5 m širokou, ktorá sa tiahne naprieč celým domom. Tento priestor má pekné zaklenuté strechy a chcela by som ho využívať hlavne na lokálne a krátkodobé výstavy, prípadne výstavy z workshopov, dielni samotnej galérie. Ako návštevník pokračujem po schodisku do tretieho podlažia, kde sú hlavné výstavné plochy.

Z vonkajšieho vnímania hmôt galérie sa dá prevádzka rozdeliť na tri časti. V prvej masívnej hmote- menšej sa nachádzajú viac menej administratívne priestory galérie. V hmote bližšie k Ľudovému domu potom hlavné výstavné priestory. Tretím priestorom je presklenené átrium, ktoré sa nenútené napája na Ľudový dom, ktorému ostane odkrytá fasáda.

Hlavným exteriérovým zámerom je kolonáda, ktorá ľudí dovedie ku vstupu, naláka ich dnu v podobe priehľadov na interiér galérie, priblíži ju bežným ľuďom.

Materialové riešenie

Fasáda je tvorená štruktúrovaných pohľadovým betónom. Hlavné nosné steny budú v klasickom bedniacom prevedení preglejkovými doskami. V miestach zmien podlaží (tzn. Podlahy) budú predelené pásom inej štruktúry betónu- bedneného laťami. Efekt tejto zmeny zjemní výzor tejto inak monolitickéj betónovej masy. Podlaha v podzemnom podlaží bude z liateho cementového poteru s prímесou farby. V nadzemných podlažiach budú dvojité systémové podlahy kvôli vedeniu inštalácií. Dosky typu napríklad Lidner, tvorená veľkoformátovými (800x800 mm) betónovými dlaždicami, jemne namodralej farby. Steny v interiéri budú buď z pohľadového betónu, alebo, napr. v prípade výstavných priestorov, omietnuté bielou štukovou omietkou. Exteriérové chodníky budú riešené žulovou kockovou dlažbou.

Prevádzkové riešenie

Prevádzka galérie a jej program už boli spomínané vyššie. S vedomím, že galéria nemusí mať vždy rovnaký prevádzkový poriadok ako pripojené funkcie v podobe dielne či kaviarne, vytváram možnosti oddelenia a osobitné vstupu. Samotná dielňa môže fungovať aj osobitne, mimo otváracie hodiny galérie a to prístupom cez spojovací krčok z predpriestoru kaviarne. Môže teda fungovať s kaviarňou alebo na úplne samostatnú prevádzku. Rovnako aj v prípade konanie nejakej akcie v sále ľudového domu, sa dajú na vrchnom podlaží pri prístupe na rampu oddeliť posuvnými stenami túto chodbu od výstavných priestorov.

Technické riešenie

Stavba galérie je betónová monolitická stavba tvorená kombináciou stenového a skeletového systému. Steny sú vytvorené ako sendvičová konštrukcia, ktorú tvorí tenšia pohľadová vrstva betónu pripevnená ku hlavnej nosnej vrstve za pomoci Isolinkov- modernou formou isonosníkov. Medzi týmito betónovými stenami bude izolačná vrstva v podobe minerálnej vlny, na hrúbku 200 mm. Strecha musí byť riešená v rovnakej hrúbke ako steny kvôli plynulému prejdeniu, preto do strešnej vrstvy betónového servíču volím odolnejšiu tepelnejšiu izoláciu v podobe PIR panelov. Odvod vody je riešený pohľadovo skrytým žľabom a spádmi striech v minimálnom sklone 8°. Vykurovanie a vetranie objektu bude zabezpečené rekuperáciou. Rekuperačná jednotka bude umiestnená v technickej miestnosti, rozvody vedené inštalačnou šachtou do nadzemných podlaží a vzduch bude rozvážaný trúbkami v podlahovej dutine, uložené vo vrstve izolácie a s možným revíznym prístupom cez dlažobnú podlahu.

Bilancia podlahovej plochy

VÝMERA POZEMKU

Plochy podlaží:

1 PP ... 330 m²

1 NP ... 792,5 m²

2 NP ... 525 m²

3 NP ... 691,5 m²

Z toho plnohodnotné prostory na vystavovanie 750 m² + podružné výstavné prostory.

Spolu ... 2339 m²

Zastavaná plocha: 1099, 903 m²

Veľkosť pozemku: 4035,7 m²

Obstavaný priestor: 10008,25 m

Ekonomické zhodnotenie stavby z CKA kalkulačky:

I. Odhad investičných nákladů dle typu stavby

Základní popis stavby dle požadavků investora

Obor pozemní stavby: 801 - Budovy občanské výstavby

Skupina objektu: 801.4 Budovy pro vědu, kulturu a osvětu

Konstrukčně materiálová charakteristika: svislá nosná konstrukce monolitická betonová plošná

Jednotková cena dle stavebních standardů (RTS): 12700 Kč/m³

Velikost obestavěného prostoru: 10000 m³

Navýšení inv. nákladů z důvodu rekonstrukce: 0 %

Pozemek a další vedlejší investiční náklady

Velikost pozemku: 4035.7 m²

Z toho zastavěná plocha: 1099.9 m²

Procento zastavěnosti: 27%

Jednotková cena za m²: 1300 Kč/m²

Odhadovaná výše vedlejších a nadstandardních výdajů: 0 mil. Kč bez DPH

Odhadovaná cena: 127 miliónov (5 miliónov eur)

Zhodnotenie dosiahnutých výsledkov

Myslím, že môj baklársky projekt Mestskej Galérie v Litomyšli, môže byť zaujímavá inšpirácia pre stávajúcu galériu. Poloha ponúka zaujímavé atribúty, či už pre mesto alebo pre Ľudový Dom samotný. Daný pozemok bolo treba zregenerovať a verím, že aj moja forma návrhu by bola preň prínosná. Priblížiť umenie bližšie k ľuďom istou formou neformality je podľa mňa cesta nezaniknutia galerijného výstavníctva a umenia samotného. Stávajúca funkcia ĽD ako sídlo Katolíckej Charity mi nepríde úmerná, preto si dovoľím ešte na záver krátku úvahu o jeho budúcnosti v rámci môjho projektu. Katolícka charita by sa mohla totiž presunúť do stávajúcich priestorov Mestskej Galérie Litomyšl na námestí. V Ľudovom dome by mohla sídliť teda iná inštitúcia umelecká škola. V prípade zvažovaného a potrebného obchvatu a tým zmiernenia premávky, by aj spoločenský sál mohol znovu slúžiť divadlu, koncertom a iným akciám pre účely umeleckej školy. Vznikla by aj vinikajúca spolupráca medzi galériou a umeleckou školou. V Litomyšli by mali miesto pre umenie, kde sa stretáva tvorba a inšpirácia.